

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předběžná opatření v judikatuře Ústavního soudu aneb postrádá návrh na nařízení předběžného opatření při respektování práva na spravedlivý proces smysl?

Primárním účelem předběžného opatření podle ustanovení § 74 a násl. zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů („OSŘ“), je prozatímně upravit poměry účastníků řízení a poskytnout ochranu navrhovateli před ohrožením výkonu rozhodnutí ve věci v době než bude toto rozhodnutí vydáno.[1] Jinak i několik let trvající soudní řízení totiž poskytuje žalovanému dostatečný prostor proto, aby podnikl takové kroky, v jejichž důsledku konečné rozhodnutí ve věci zůstane pouze papírem ve spise zastupujícího advokáta a úspěšný žalobce se soudem přiznaného práva fakticky nedomůže.

GIESE & PARTNER

Aby žalovaný nemohl nenapravitelně změnit poměry mezi účastníky dříve, než o nich bude soudem rozhodnuto, popřípadě aby nemohl urychleně naplnit obavu, že výkon konečného rozhodnutí bude ohrožen, je soud oprávněn na návrh žalobce nařídit předběžné opatření.[2] Zákon dále stanoví, že pro nařízení předběžného opatření postačí, jestliže budou alespoň osvědčeny skutečnosti, které jsou pro uložení povinnosti předběžným opatřením rozhodující.[3] Soud je povinen o návrhu rozhodnout bezodkladně, resp. není-li nebezpečí z prodlení až do 7 dnů od jeho podání,[4] a to bez slyšení účastníků.[5] Usnesení, kterým bylo předběžné opatření nařízeno, je vykonatelné vyhlášením nebo jakmile bylo doručeno tomu, komu ukládá povinnost.[6]

Z popsaného zákonného rámce vyplývá, že účastník řízení, vůči němuž předběžné opatření směřuje (žalovaný), se k návrhu na jeho vydání nemá možnost vyjádřit a ani se mu nedoručuje, neboť dozvěděl-li by se o podaném návrhu předem, mohl by přirozeně učinit právě to, čemu se navrhovatel snaží navrhovaným předběžným opatřením zabránit. Návrh na nařízení předběžného opatření je proto v praxi podáván tajně, bez vědomí žalovaného tak, aby jej nemohl svým jednáním zmařit. Pouze navrhovateli se doručuje také usnesení, byl-li návrh na nařízení předběžného opatření zamítnut nebo odmítnut nebo bylo-li řízení zastaveno.[7]

Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 19.01.2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09,[8] platí, že v případě, že se navrhovatel proti usnesení o zamítnutí či odmítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření odvolá, je odvolací soud povinen, dospěje-li k závěru, že podmínky pro nařízení předběžného opatření byly splněny, usnesení soudu prvního stupně zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud není oprávněn takové usnesení změnit v tom smyslu, že by předběžné opatření nařídil. Důvodem pro takový postup je ochrana ústavního práva žalovaného na spravedlivý proces čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť zákon neposkytuje žalovanému proti

usnesení odvolacího soudu, jímž by bylo předběžné opatření nařízeno, žádný opravný prostředek. Uvedené platí o to spíše tam, kde žalovanému nebylo umožněno, aby se k věci vyjádřil.

Principy vyjádřené v nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 16/09 však nelze absolutizovat. Sám Ústavní soud totiž v nálezu ze dne 23.10.2014, sp. zn. III. ÚS 3489/13, judikoval, že za výjimečných okolností může dojít k prolomení závěrů obsažených v nálezu pléna ústavního soudu Pl. ÚS 16/09, a to zejména tam, kde by lpění na ochraně procesních práv povinného znamenalo nenapravitelný zásah do možnosti faktického uspokojení v řízení uplatněných nároků. Za výjimečných okolností může tedy odvolací soud předchozí zamítavé usnesení soudu prvního stupně změnit a předběžné opatření nařídit.

Nově se Ústavní soud otázkami souvisejícími s rozhodováním o návrzích na nařízení předběžného opatření a ochranou práv účastníků řízení zabývá také ve svém nálezu ze dne 01.09.2016, sp. zn. II. ÚS 1847/16. Tento nálezn vyvolal u odborné veřejnosti značné obavy, že v jeho důsledku dojde ke zmaření primárních účelů, pro které jsou předběžná opatření navrhována. Autoři článku jsou však přesvědčeni, že takové obavy odborné veřejnosti jsou nedůvodné, neboť předmětné rozhodnutí nepředstavuje změnu v obecně přijímaném rámci právní úpravy a praxe předběžných opatření tak, jak byl popsán výše.

V řízení vedeném pod sp. zn. II. ÚS 1847/16 Ústavní soud posuzoval ústavní konformitu následujícího procesního postupu obecných soudů při nařízení předběžného opatření. Soud prvního stupně o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodl tak, že se zamítá. Toto zamítavé usnesení ani samotný návrh na nařízení předběžného opatření nebyly zaslány žalovanému, proti kterému návrh směřoval. Žalobce se proti usnesení o zamítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření odvolal. Toto odvolání rovněž nebylo zasláno žalovanému. Odvolací soud odvolání vyhověl a usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že navrhované předběžné opatření nařídil.

Popsaný procesní postup obecných soudů je podle závěrů Ústavního soudu v rozporu s právem žalovaného na spravedlivý proces a zásadou rovnosti účastníků řízení ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud v tomto kontextu připomněl, že *„každé procesní straně by měla být dána přiměřená možnost přednést svou záležitost za podmínek, jež ji nestaví do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je její protistrana“* a že *„cílem zásady rovnosti zbraní je pak dosažení spravedlivé rovnováhy mezi stranami sporu.“* Ústavní soud dovodil, že k porušení zásady rovnosti v daném případě došlo tím, že žalovaný „neměl v průběhu řízení vůbec žádnou možnost oponovat podanému návrhu“ a rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo předběžné opatření nařízeno, bylo pro žalovaného překvapivé. Na tomto podkladě Ústavní soud konstatoval, že *„bylo povinností soudu (zde odvolacího) vyžádat si před nařízením předběžného opatření vyjádření stěžovatele (žalovaného), vůči němuž předběžné opatření směřovalo, neboť pouze tak by byla zachována zásada rovnosti zbraní a právo vyjádřit se k projednávané věci jakožto jednoho ze základních aspektů práva na spravedlivý proces.“* Ústavní soud proto zrušil usnesení odvolacího soudu o nařízení předběžného opatření a uložil mu, aby posoudil danou věc znovu s tím, že musí poskytnout žalovanému možnost, aby se vyjádřil k argumentům obsaženým v návrhu na nařízení předběžného opatření.

Autoři článku jsou přesvědčeni, že závěry Ústavního soudu vyjádřené v nálezu sp. zn. II. ÚS 1847/16 jsou aplikovatelné toliko na řízení u odvolacího soudu a že je nelze zobecňovat do té míry, že by bylo povinností soudu prvního stupně před tím, než bude rozhodovat o podaném návrhu na nařízení předběžného opatření, umožnit žalovanému, aby se k tomuto návrhu vyjádřil. Takový postup by skutečně mohl účel navrhovaného předběžného opatření zmařit. Zkoumaným nálezem takový důsledek nepochybně nemohl být zamýšlen tím spíše, že podle názoru Ústavního soudu vysloveného v již zmiňovaném nálezu Pl. ÚS 16/09 platí, že: *„Ze zásady rovnosti účastníků řízení totiž nelze*

vyvozovat abstraktní postulát, že všichni účastníci řízení musí v každém okamžiku řízení současně disponovat určitým procesním prostředkem. V případě některých procesních prostředků plyne naopak z jejich povahy a účelu, že jejich uplatnění může být v dispozici pouze jedné strany. Tak tomu bude i v případě návrhu na předběžné opatření, neboť toto opatření slouží k zaručení projednatelnosti nároku a účinnosti případného poskytnutí soudní ochrany. Pokud zákonodárce umožnil v případech, na které dopadá právě napadený § 76g občanského soudního řádu, aby žalobce mohl uplatnit opravný prostředek proti rozhodnutí soudu první instance, byl jeho postup odůvodněn zájmem na účinné ochraně subjektivního práva žalobce. Doručením rozhodnutí soudu prvního stupně též žalovanému by se žalovanému signalizovala uvedená procesní aktivita žalobce a poskytoval určitý časový prostor k úkonům, které by mohly účinnost případně následně vydaného předběžného opatření zmařit.“

V kontextu výše uvedeného je třeba nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1847/16 vykládat tak, že povinnost umožnit žalovanému, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v návrhu na nařízení předběžného opatření, má toliko soud odvolací, a to za předpokladu, že hodlá změnit předchozí zamítavé[9] usnesení soudu prvního stupně a předběžné opatření nařídit. Výklad, že stejná povinnost dopadá i na soud prvního stupně, by zcela popíral smysl předběžného opatření jakožto prostředku prozatímní ochrany před těžko zhojitelným jednáním žalovaného do té doby, než bude ve věci meritorně rozhodnuto. Takový výklad by navíc popíral předchozí judikaturu Ústavního soudu ve věcech předběžných opatření, a to včetně nálezu pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/09.

K výše uvedeným judikатурním závěrům je možno dodat, že by bylo vhodné, aby byly promítnuty do nové, připravované právní úpravy civilního procesu. Nna stejných principech je ostatně založena i nová slovenská právní úprava tzv. *neodkladného opatrenia* obsažená v zákoně č. č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok, která nahradila dosavadní právní úpravu predbežných opatrení podle zákona č. 99/1963 Z.z. Podle ustanovení § 329 odst. 1 slovenského civilního sporového poriadku totiž platí, že „Súd môže rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia aj bez výsluchu a vyjadrenia strán a bez nariadenia pojednávania. Ak rozhoduje odvolací súd o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí neodkladného opatrenia, umožní sa protistrane vyjadriť k odvolaniu a k návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.“ V důvodové zprávě k uvedenému ustanovení se říká „Charakter tohto procesného inštitútu vyžaduje vylúčenie potreby procesnej aktivity sporových strán (predovšetkým žalovaného), ako aj ustanovenia o pojednávaní a procesnom dokazovaní. Pre zachovanie kontradiktórneho charakteru sporu sa umožňuje protistrane vyjadriť sa k odvolaniu proti uzneseniu o zamietnutí neodkladného opatrenia, ako aj k samotnému návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, čo absentovalo v doterajšej právnej úprave a vyvolávalo tak pochybnosti o súladnosti právnej úpravy predbežných opatrení v tomto smere s ústavným právom na spravodlivý proces.“

JUDr. Ondřej Rathouský,
spolupracující advokát

Mgr. Mária Piačková,
advokátní koncipientka

[Giese & Partner, s.r.o.](#)

Palác Myslbek
Ovocný trh 8
117 19 Praha 1

Tel.: +420 221 411 511
Fax: +420 222 244 469
e-mail: office@giese.cz

[1] Stejně platí i pro předběžná opatření nařízená podle § 102 odst. 1 OSŘ.

[2] Viz § 74 odst. 1 OSŘ.

[3] Viz § 75c odst. 1 OSŘ.

[4] Viz § 75c odst. 2 OSŘ.

[5] Viz § 75c odst. 3 OSŘ.

[6] Viz § 76d OSŘ.

[7] Viz § 76g OSŘ.

[8] Nález publikován ve sbírce zákonů pod č. [48/2010](#) Sb.

[9] Či odmítavé usnesení.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro](#)

aerolinky ze třetích zemí

- Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu
- Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu
- Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?
- Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše